

nepřevyšujících 20.000 K, které vyplácejí zaměstnavatelé zaměstnancům u příležitosti propuštění ze služeb, tvrdí-li bývalý zaměstnanec, že na odbytné měl právní nárok, i když průkaz o právním nároku nepodal, a zaplatí-li z příslušné částky daň důchodovou (srov. prov. nař., č. 15/1937 Sb. k § 7, odst. 2 a 3).

Mimo tyto případy nebud' daň darovací požadována z oné části odbytného, které

se jeví jako náhrada zaměstnanci příslušející na př. za pensijní nároky, přesčasové hodiny, určité mimořádné práce a pod. Doklady o tom lze podle okolností případu posuzovati blahovlnně, příp. základ daně darovací stanoviti dohodou s poplatníkem.

Pokud jde o drahotní výpomoci v poslední době zaměstnancům poskytované, nebud' teže tyto pokládány za poplatná darování ve smyslu předpisů o dani darovací.

Z právní praxe.

Cenové předpisy a platnost smluv soukromých.

I.

Nařízením předsedy vlády č. 175/1939 Sb. a řadou dalších právních norem, založených buď na cit. nařízení nebo přímo na nadřazeném vládním nařízení č. 121/1939 Sb. o zřízení nejvyššího úřadu cenového, bylo v Protektorátě Čechy a Morava vydáno množství předpisů, jimiž se buď zakazuje zvýšení cen statků a úkonů a i úplat nad určitou nejvyšší dovolenou hranici, anebo se vůbec zakazuje jakékoliv odchýlení od nařízených cen či úplat. Jednání, přičící se těmto ustanovením, se trestají jako správní přestupky podle vl. nař. 121/39 Sb.

Stanovením tretních sankcí správních byly upraveny následky porušování cenových norem po stránce veřejnoprávní, v normách těchto však nebylo stanoveno nic výslovného o tom, jaký následek má jejich nedodržení v oboru práva soukromého. Tím byl umožněn vznik nároku, že jde o *leges minus quam perfectae*, čili že na civilně-právní platnost právního jednání nemá vlivu, jsou-li jím přestoupeny veřejnoprávní předpisy cenové. Přispěla k tomu i některá pojednání, předkládaná veřejnosti v denním tisku. Tak z článku Lidových novin ze dne 19. listopadu 1940 »Řízení u cenových

úřadů a sporné řízení soudní« by mohl čtenář nabýti dojmu, že pro otázku stavebníkovy povinnosti zaplatit v plné výši stavitelův účet nerozhoduje, že stavitel si v něm započítal zvýšení mzdy, které podle nař. 175/39 započítati nesměl¹⁾.

Takový názor nelze uznati za správný. Při výkladu cenových předpisů nelze se přece omeziti jen na text jich samých a nedbati ostatních ustanovení platného právního řádu. Pak se ukáže, že přestoupení předpisů cenových má na platnost právního jednání vliv, a to dokonce vliv neobyčejně značný: způsobuje jeho nicotnost.

Civilně-právní sankce je v odst. 1 § 879 obč. zák., který ve znění třetí dílčí novely stanoví: »Smlouva, která se přičí zákonnému zákazu ... jest nicotná.« V souvislosti s ní nelze tedy na předpisy cenové nahlížeti nijak jinak, nežli jako na *leges perfectae*.

¹⁾ Proti výslovnému zákazu nař. 175/39 jest tam argumentováno tím, že stavitel vyšší mzdy vyplatit musil. Námitka je právně zřejmě bezpodstatná. Stavitel měl nésti zvýšení mezd ze svého a stavebníkoví účtovatí za stavbu jen takovou sumu, jakou by byl za ni účtoval 20. června 1939. — Než ani příklad sám nebyl vzhledem k době jeho otištění vybrán šťastně: vždyť již na základě výnosu NÚC čj. 65253-IV/3 ze 17. září 1940 (Cenové zpravodajství z 5. října 1940) bylo dovoleno za určitých předpokladů zvýšiti ceny staveb o nastalé zvýšení mezd.

II.

Dalo by se namítati, že ve věcech cenových o zákaz zákonný nejde, jelikož věci ty jsou upraveny pouhými nařízeními a žádným zákonem, takže pod sankci § 879 nespádají.

Námítka tato není však na místě. Ústavní zákon z 15. prosince 1938, č. 330 Sb., o mimořádné moci nařizovací, tedy norma občanskému zákoníku nadřazená, zmocnil ve svém článku II. vládu, aby ve formě nařízení vydávala všechna nutná opatření, i kdyby k nim jinak bylo třeba zákona. Na základě cit. článku II. a s odvoláním na něj bylo pak vydáno i vládní nařízení 121/39 Sb., jež je základní normou v oboru protektorátního práva cenového.

Toto vládní nařízení stanovilo pod § 2, že nejvyšší úřad cenový může k zajištění národohospodářsky oprávněných cen a úplat činiti všechna potřebná opatření, zejména stanoviti nejvyšší nebo nejnižší, směrné nebo pevné ceny zboží a úkonů všeho druhu a výši veškerých úplat. Vydávati všeobecná nařízení ve věcech cenových příslušelo podle ust. § 2 až do novely 189/40 Sb. předsedovi vlády k návrhu předsedy NÚC, nyní jenom předsedovi NÚC. Na základě tohoto ustanovení a v rámci vládního nařízení jsou pak vydávány všechny všeobecné zákazy ve věcech cenových.

Ustanovení článku II. nesporně derogovalo § 879 o. z. o., takže poskytl-li cenovým předpisům, na něm založeným, moc zákona, musí být tyto jistě pokládány za zákazy, citovanému ustanovení obč. zákona vyhovující. Rovněž § 1, odst. 4 nařízení říšského protektora z 12. prosince 1940, str. 604, Věst. nař. stanovil, že na nařízení, vydaná na základě článku II. ust. zákona zmocňovacího 330/38 Sb., jest použití od počátku jejich účinnosti ustanovení, platných pro zákony.

Ostatně případně praví doc. dr. Kubeš,²⁾ že jest prakticky vůbec zbytečný spor o dosah výrazu »zákonný zákaz« (zákaz obsažený přímo v zákoně v technickém smyslu — či v právní normě vůbec), neboť při řešení určité právní věci soudcové prohlásí nařízení, obsahující zákaz a vydané contra nebo praeter legem, vůbec za neplatné, takže vlastně nemůže platně existovati žádný zákaz, jenž by nebyl kryt zákonem. Toto právo soudců jest po cit. nařízení říš. protektora z 12. prosince 1940 sice omezeno na nařízení jiná, nežli vydaná na základě II. čl. ústavního zákona zmocňovacího 330/38 Sb.,³⁾ leč ani to na případě našem ničeho změnit nemůže.

²⁾ Rouček - Sedláček: Komentář, IV., str. 127.

³⁾ Na ně jest použití ustanovení, plat-

III.

Dále by mohlo býti pochybováno, zda zákaz v cenových předpisech obsažený je co do formulace takového rázu, aby nicotnost přivodil. Část nauky (prof. dr. Sedláček⁴⁾ tvrdí, že předpis § 879 nenahrazuje civilněprávní sankci v tom zákoně, kde tato u zákazu chybí.

K tomu jest uvést: ze znění § 879 se nepodává, že by snad bylo potřebí nějakého zákazu, zvláště kvalifikovaného, aby na něj dopadal doslov cit. paragrafu. Pak ale stačí každý zákaz jasně a srozumitelně vyjádřený.

Opačný názor odporuje výslovnému znění zákona. A přece právě občanský zákoník jako soubor základních předpisů, zaručujících bezpečnost právního styku mezi občany, musí býti vykládán přesně a nelze jeho znění z jakýchkoliv důvodů přecházeti. Výstižně praví prof. dr. Rouček⁵⁾, že do občanského zákona nesmíme vnášeti něco, co v něm není. Kdybychom normu správnou vydávali za danou, šlapali bychom po principu právní jistoty, neboť občan by se nemohl spolehnouti na znění občanského zákona; zatím přece podle zásady právní jistoty občan jest nejen povinen řídit se občanským zá-

ných pro zákony. Může tedy soudce jen zkoumati, bylo-li řádně vyhlášeno (§ 102 věta druhá ust. listiny). Neplatnost by musil vyslovit Ústavní soud. Dokud tedy Ústavní soud nevysloví neplatnost vynětí cenových věcí z působnosti NSS, nelze stížnosti v cenových věcech k NSS podávati. Cit. nařízení říš. protektora určením »od počátku jejich účinnosti« nesporně zcela změnilo situaci proti mému článku »Je vynětí věcí cenových z příslušnosti Nejv. správ. soudu platné?« na str. 40 tohoto ročníku Právní praxe.

Námítka, že by k použití cit. ustanovení obč. zák. pro přestoupení zákazů, vyslovených předpisy cenovými, bylo třeba, aby tyto zákazy byly vydány výlučně ve formě zákona, tedy neobstojí, jelikož, jak shora dovozeno, je v rozporu s platnými ustanoveními právními.

⁴⁾ Obligační právo, 1933, II, str. 40.

⁵⁾ Právní praxe I, str. 50.

konem, ale i oprávněn spolehnouti se na jeho znění. S hlediska legis ferendae nebylo by jistě nic namítáno, kdyby normy správné byly uzákonovány, s hlediska legis latae nelze však než omeziti se na normy dané.

Tu pak lze jen nalézt, že jednání, přičící se zákazům cenových předpisů, pod ustanovení § 879 obč. zák. spadají.

Toto stanovisko zastává i Nejvyšší soud. V rozhodnutí Vážný č. 4536 praví, že právní pojednání, přičící se zákonnému zakazu, jest nicotným bez ohledu na to, zda tento následek byl při zakazu vysloven a bez ohledu na to, jaký jest důvod a účel zakazu. Stejně tak Vážný č. 4712: Jednání, přičící se zákonnému zakazu jest ničí, třebaže nebyla na zákaz tato sankce zvláště stanovena. Méně rozhodně Vážný č. 5054: Zakazuje-li zákon přímo smlouvu, je smlouva dle § 879 obč. zák. nicotná, třebaž tu není zvláštních zakazů; nezakazuje-li však přímo smlouvu, nýbrž pouze jistý způsob uzavření nebo uzavření na jistém místě nebo za jistého času, smlouva ještě nicotnou není, ledaže by z povahy věci nebo ze zákona bylo zřejmo, že si ji zákonodárce jako nicotnou představuje a jen důsledek ten výslovně vyjádřiti opomněl. Zato však velmi daleko jde rozhodnutí Vážný č. 16778, jímž bylo uznáno na nicotnost právního jednání, odporujícího pouhému účelu zákona, vyvozenému dokonce jen z názvu zákona.

IV.

Smlouvy, odporující cenovým předpisům, jsou tedy nicotné, podle německého autentického textu »nichtig«. Co se tím rozumí, obč. zákon nepraví, a následky nicotnosti neupravuje. Nutno tudíž přihlédnouti k přirozenému významu slova, jaký obvykle v lidské řeči má. Tu pak slovem nichtig se

v německé řeči rozumí něco marného, něco, co jakoby vůbec nebylo.

Literatura převážně zahrnuje nicotnost podle § 879 pod pojem neplatnost a vytýká autorům třetí dílčí novely, že výraz nicotnost převzali do obč. zákoníka zbytečně. Prof. Dr. Krčmář praví:⁶⁾ »Různé klasifikace neplatnosti, s jakými se setkáváme v právní nauce, nemají než významu orientačního a ani terminologickým odstiňováním ani zaváděním terminologických novot (jako je v novější době pojem nicotnosti) nedospějeme nikterak...«.

Ani judikatura neuzívá důsledně pojmu nicotnost, nýbrž Nejvyšší soud, mluvě o § 879, užívá jak pojmu nicotnost (z poslední doby rozh. Vážný č. 17639), tak pojmu neplatnost (Vážný č. 17579, 17650), případně obou: »...podle § 879 obč. zák. neplatná (nicotná)...« (Vážný č. 16776). Odlišil však neplatnost od nicotnosti v rozh. Vážný č. 17172, kde pravil, že na rozdíl od pouhé neplatnosti, kterou musí strana namítnouti, jest k nicotnosti přihlédnouti z úřadu.

Prof. Dr. Krčmář praví (l. c.) o následcích nicotnosti, resp. podle něho obecně o následcích neplatnosti, že neplatnost je pojmem relativním, a neznamena vždy totéž. Právní následky pro jednotlivá právní jednání, nevyhovující skutkovému základu, popsánému v právní normě, nutno zjišťovati podrobným rozborem příslušných norem vždy zvláště.

Méně správný se zdá býti názor doc. Dr. Kubeše⁷⁾, jenž následky nicotnosti redukoval na společný základ, podle něhož před splněním smlouvy nelze z ní podle § 879 s úspěchem žalovati; po splnění může podle § 1174 (condictio ob turpem causam) plnivší požadovati plnění nazpět v hranicích §§ 1431 a n.,

⁶⁾ Právo občanské I, § 44, odst. VI.

⁷⁾ V Komentáři Rouček-Sedláček IV, str. 138.

a 1041, není-li na straně dantis turpitudino, nebo i když je, ale vzájemné plnění nezáleží ve facere.

Na judikatuře se obráží zřetelně, že správnější je názor prof. Dr. Krčmáře o nutnosti samostatného posouzení jednotlivých právních jednání. Vždyť některá rozhodnutí nelze v sestavě doc. Dr. Kubeše dost dobře zařaditi. Tak Vážný č. 3517 praví: »Smlouva o dodávce uhlí za potraviny s osobou, jež není jejich výrobcem a uhlí dále zcizuje, jest nicotnou i z toho důvodu, že jde o řetězový obchod. K nicotnosti dlužno hleděti z moci úřední. Nicotnost smlouvy jest nezhojitelnou a má v zápětí, že ta i ona strana musí vrátiti, co od druhé obdržela. Ustanovení § 1174 obč. zák. nelze na takovýto případ použiti.« Stejně tak Vážný č. 5668. Rozhodnutí, uveřejněné v Soudc. I. 1923, č. 373, praví, že strana může žádati jen obnovu dřívějšího stavu. Rovněž rozhodnutí Vážný č. 16855 říká, že »nicotný závazek nelze ani uznáním přeměnit v závazek platný. Plnivší může proto na příjemci žádati, aby vrátil se zákonnými úroky, co bylo plněno na základě neplatného ustanovení smlouvy; na tento nárok se nevztahuje ani ustanovení § 1174 obč. zák., ani § 1432 obč. zák.«.

Při zjišťování civilně-právních následků porušení cenových zákazů nutno tedy postupovati případ od případu vždy zvlášť. Zhruba však lze říci, že porušení předpisu o ceně bude mít vždy za následek nicotnost celé smlouvy, a nikoliv snad jen nicotnost smlouvy v části kupní ceny, převyšující dovolenou cenu, neboť cena jest essentialie každé kupní smlouvy. Tak bylo rozhodováno i o následcích porušení cenových předpisů za světové války (P. 1916, str. 105 a 143, Z. Bl. 1916, č. 88, atd.).

V.

Zbývá vyřešiti otázku, jak se projevívá přestoupení cenových předpisů

za soudního řízení. V denním tisku, a to opět v Lidových novinách⁸⁾, objevil se názor, že je-li za soudního řízení žalobce udán cenovému úřadu, který dosud nerozhodl, musí soud vyčkat, až úřad vydá svůj nálezh.

Názor ten je mylný. Civilní soudy mohou sice ponechati vyřízení předurčující otázky správní úřadům správním, ale když výslovný předpis zákonný povinnost nestanoví, nemusí tak učiniti, mají-li za to, že tyto otázky dovedou i samy správně zjistiti a posouditi⁹⁾. Nutno přece činiti rozdíl mezi rozsuzováním a posuzováním. Zatím co rozsuzování soudů jest omezeno na věci soukromoprávní, soudy mají právo posuzovati samostatně vůbec všechn skutkový podklad projednávané věci, i když sahá třeba do oblasti práva správního, jímž jsou za daného stavu i předpisy cenové.

Soud může tedy za sporu řešiti překročení cenových předpisů sám. Může však také ponechati vyřízení této otázky úřadu správnímu a zatím přerušiti řízení. Jednání však nepřerušívá podle § 191 čr.s., jak opět nesprávně praví cit. článek Lidových novin, nýbrž podle § 190 čr.s.

Vždyť podle § 191 čr.s. se spory přerušují, aby vyřízení předurčující otázky trestní bylo ponecháno soudům trestním. Jedině vyřízení soudu trestního má vliv na rozhodnutí právní rozepře (§ 268 čr.s.), avšak takový vliv nemá vyřízení úřadu správního; a ty jediné jsou pro věci cenové příslušny. Rozhodne-li se tedy soud pro přerušování za účelem vyřízení předurčující otázky úřady správními, použije k tomu ustanovení paragrafu 190 čr.s. a nikoliv § 191 čr.s.

Avšak soud není úplně vázán ani

⁸⁾ Řízení u cenových úřadů a sporné řízení soudní, 19. listopadu 1940, Sporné řízení u cenového úřadu, 10. prosince 1940.

⁹⁾ Hora, Civilní právo procesní, 1934, I, str. 45.

správním rozhodnutím již nastalým. Může ho nedbati, jestliže správní úřad při něm porušil zákon, nesprávně zákona použil, anebo vydal-li náleze mimo meze své kompetence. Takový správní nález nemá pro soud závaznosti. Podle rozhodnutí Vážný č. 16757 je proto právem a povinností soudů podrobit přezkoumání správní nálezy, stranami jako základ jejich nároků předložené.

Jar. Haupt.

Jízda »na černo«.

Při jízdě »na černo«, t. j. při použití motorového vozidla řidičem bez vědomí nebo proti vůli provozovatelově tak, že řidič porušuje svou smluvní povinnost vůči provozovateli, platí ustanovení § 45, odst. 2 zákona ze dne 26. března 1935, č. 81 Sb., o jízdě motorovými vozidly, které zní:

»Užívá-li někdo motorového vozidla v době, kdy nastala událost, z níž škoda vzešla, bez vědomí nebo proti vůli provozovatele, odpovídá za škodu místo něho. Provozovatel zůstává vedle něho odpovědným za škodu, bylo-li užívání vozidla umožněno jeho nedbalostí.«

Bude tedy ve sporech o náhradu škody, způsobené jízdou na černo, dokazována především tato nedbalost. V tom směru nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 10. října 1940, č. j. Rv I 864/40, nepovažuje za nedbalost skutečnost, že provozovatel neodňal svému řidiči klíče od auta nebo od garáže, měl-li řidič za úkol čistiti vůz a přivázat jej před byt provozovatelův, a odtud zase zpět do garáže, kdež mu byl provozovatelem opět odevzdán, neboť jinak by byl účel, pro nějž byl řidič do služeb provozovatelových přijat, odnětím klíčů zmařen.

Rovněž podle potoho rozhodnutí není nedbalostí, že provozovatel nezakázal řidiči používání vozu v ý s l o v n ě. Neboť zákaz používati

auta zaměstnancem beze svolení provozovatelova se v normálních případech přirozeně p ř e d p o k l á d á, není-li ani tvrzeno, že by řidič auta pro sebe také jindy používal a provozovatel o tom věděl.

Takovou nedbalost podle dalších vývodů téhož rozhodnutí nelze spatřovati ani v tom, že kritického dne převzal řidič od provozovatele auto před jeho domem, a že tento nekontroloval, zda je řidič uloží do garáže, ježto z dřívějšího chování řidičova neměl provozovatel k takovéto kontrole důvodu, netvrdí-li se ani, že by řidič jindy v tom směru byl nespolehlivý.

Nebude-li provozovatelova nedbalost ve smyslu § 45, odst. 2 druhé věty dokázána, nebude provozovatel ve smyslu první věty téhož ustanovení za škodu při jízdě na černo způsobenou podle automobilového zákona odpověden.

Je však otázka, zbývá-li odpovědnost podle obecného práva občanského. Občanský zákoník zná dvojí odpovědnost za škodu:

- a) odpovědnost za zavinění a
- b) odpovědnost za výsledek.

Ad a). Již z povahy jízdy na černo však vyplývá, že tuto základní občanskoprávní odpovědnost nebude tu lze prakticky ve většině případů uvažovati, neboť předpokládané zde zavinění provozovatelovo nebude v důsledku samovolné řidičovy jízdy na černo v nepřetržité souvislosti se škodou, za takovéto jízdy způsobenou. (Na příklad: provozovatelova nedbalost ohledně udržování stroje v bezpečném stavu bude při jízdě na černo zastíněna opomenutím řidičovy povinnosti přesvědčiti se před jízdou o bezpečném stavu stroje. — Naproti tomu provozovatelem nastrojená závada stroje v úmyslu, aby při případné jízdě na černo došlo ke škodě, a podobné případy budou asi zjevem výjimečným.)

Bude-li tu však provozovatelova nedbalost, která u mo ž n i l a řidiči jízdu na černo, pak bude lze provozovatele přidr ž et i k odpovědnosti již podle zákona automobilového (§ 45, odst. 2), podle něhož provozovatel odpovídá dále přímo za výsledek, který tímto zaviněním umožnil (obdoba § 1311 o. z. o.).

Ad b). Nejblíže ustanovení občanského zákona o odpovědnosti za výsledek bude § 1315 o. z. o. o odpovědnosti za nezdatnost jiné osoby, bez jakéhokoli vlastního zavinění. Pokud však jde o škodu, způsobenou při provozu motorových vozidel, je toto ustanovení nahrazeno ustanovením § 52 aut. zák., podle něhož také tam, kde nároky na náhradu škody vzniklé provozem motorového vozidla dlužno posuzovati podle obecného občanského práva, jest provozovatel vozidla nebo, kdo podle § 45 na jeho místo nastupuje, odpověden za zavinění osob, které ku provozu připoš t í.

Toto ustanovení je strukturně zcela obdobné ustanovení § 1315 o. z. o., neboť také zde se ukládá odpovědnost za výsledek, ovšem za škodný výsledek způsobený jakýmkoli zaviněním osoby k provozu připuš t ěné, kdežto § 1315 o. z. o. ukládá odpovědnost toliko za škodný výsledek, způsobený zvlášt ě kvalifikovaným zaviněním, nezdatností osoby, používané k obstarání cizích záležitostí.

Je jisté, že v praxi žalobce zvolí výhodnější způsob podle § 52 aut. zák., ač tímto ustanovením není vyloučena žaloba, která by se opírala přímo o řidičovu nezdatnost podle § 1315 o. z. o.

Při jízdě na černo však žádného z obou ustanovení o občanskoprávní odpovědnosti za výsledek použití nelze. Neboť provozovatelem nezaviněná jízda na černo předpokládá, že k ní došlo bez vědomí nebo

(první věta odst. 2 § 45 aut. zák.), což se nesrovnává ani s předpoklady § 1315 o. z. o., ani § 52 aut. zák. Neboť řidič, způsobivší škodu jízdou na černo, není ani osobou, která by ve smyslu § 1315 o. z. o. způsobila škodu při obstarávání věcí provozovatelových, ani osobou, kterou provozovatel ve smyslu § 52 aut. zák. ku provozu (t. j. patrně k takovému to provozu — k jízdě na černo) připoš t í.

Tento výklad ohledně § 52 aut. zák. by byl ve shodě s výsledkem, k němuž došel nejvyšší soud, který ve shora uvedeném rozhodnutí vyslovil:

»Žalobce opřel svůj nárok také o ustanovení §§ 1294, 1295, 1297, 1299 a 1315 obč. zák.

V souzené věci nastoupil... na místo provozovatele řidič jedoucí »na černo«, ježto na straně provozovatele nebylo tu nedbalosti, kterou by bylo umožněno užití motorového vozidla. Jestliže však dovolací soud uznal, že tu právě uvedená podmínka nenastala, nenastoupil provozovatel vedle řidiče jedoucího »na černo«, takže tu neplatí předpis § 52 aut. zák.»

Nejvyšší soud však praví dále:

»Avšak ani zavinění nebo nedopatření na straně provozovatelově proti vůli provozovatelově ve smyslu prvých ustanovení občanského zákona tu není, jak vyplývá z hořejších úvah a neschopnost řidičova po rozumu § 1315 obč. zák. nebyla prokázána. Skutečnost, že řidič byl odsouzen trestním soudem podle § 335 tr. z., spáchaný neopatrnou jízdou automobilem, nestačí ještě k úsudku, že řidič jest po rozumu § 1315 obč. zák. neschopný, když před tím nebyl ještě trestán a poklesek jeho, pro nějž byl teprve odvolacím soudem odsouzen, neprozrazuje ještě nedostatek jeho schopnosti.«

Nejvyšší soud tedy na jedné straně vylučuje možnost použití ustanovení § 52 aut. zák. o odpovědnosti za výsledek, na druhé straně však zásadně nevylučuje možnost použití obdobného ustanovení o odpovědnosti za výsledek podle § 1315 o. z. o., při čemž zřejmě nepřihlíží k tomu, že povaha jízdy na černo použití tohoto ustanovení nepřipouští, ježto řidič, způsobivší třetí osobě škodu při jízdě na černo, tedy při použití vozidla bez vědomí a proti vůli provozovatelově a se zřejmým porušením smluvních povinností, nemůže být považován současně za osobu, která tuto škodu třetí osobě způsobila při obstarávání věci provozovatelových. Jar. Málek.

Vázanost nižšího soudu zrušovacím usnesením vyšší stolice.

Žalobce koupil spolu se žalovaným pozemky po K 60.— za 1 čtv. sáh za účelem spekulace na společný zisk. Žalovaný později se dohodl se žalobcem, že jeho díl pozemků od něj odkoupí a že mu dá K 150.— za 1 čtv. sáh, jakmile něco prodá.

To nižší soudy zjistily a zjistily dále, že žalobce upustil od odevzdání a knihovního zápisu pro sebe, aby svůj díl pozemků pak převedl na žalovaného, nýbrž zařídil, aby vlastnické právo k pozemkům bylo připsáno k celkům přímo na žalovaného. Když pak žalovaný prodal pozemky dále, žádal žalobce od něho diferenci mezi společnou nabývací cenou za 1 čtv. sáh a mezi cenou K 150.— za 1 čtv. sáh, smlouvenou mezi žalobcem a žalovaným.

Nejvyšší soud potvrdil usnesením z 30. října 1936 R I 1230/36 zrušovacím usnesením odvolacího soudu Co II 954/35 a vyslovil

právní názor, že šlo o smlouvu trhovou, neboť žalobce vyhověl úplně své povinnosti k odevzdání prodaného předmětu tím, že žádal o to, aby pozemky společně se žalovaným koupené byly přímo knihovány na žalovaného, a může se proto podle § 1062 obč. zák. domáhati na žalovaném zaplacení kupní ceny. Podstatnou náležitostí kupní smlouvy jest určení předmětu a kupní ceny a obojí bylo určeno.

Když po novém rozhodnutí sporu věc znovu přišla před Nejvyšší soud, vyslovil Nejvyšší soud na dovolání žalovaného v rozsudku z 13. IX. 1940, Rv I 826/40 tyto zásady:

Skutečným zjištěním nižších soudů jest vyšší soud vázán a nemůže je přezkoumávat. Byl jím vázán i při vydání svého usnesení (shora citovaného) R I 1230/36.

V onom svém usnesení Nejvyšší soud shora uvedená skutková zjištění převzal a vyvodil z nich právní závěr, že strany uzavřely mezi sebou trhovou smlouvu. Názor odvolacího soudu, že mezi stranami došlo k úmluvě o postoupení obligačních kupních práv, nebyl skutkovým zjištěním, nýbrž pouze právním posouzením — vycházejícím ze zjištěných skutečností. Právním posouzením odvolacího soudu nebyl Nejvyšší soud vázán a mohl je změnit. Skutkový podklad zůstal nezměněný a proto není příčiny, aby Nejvyšší soud na svém právním posouzení něco změnil. Dovolání, pokud brojí proti právnímu názoru, že jde o trhovou smlouvu, nečiní rozdíl mezi složkou obligační a soluční a přehlíží, že trhová smlouva — jejím předmětem může být každá věc v širokém slova smyslu — § 285 obč. zák. — jest pouhým titulem a nikoliv způsobem (modus) nabytí vlastnictví. Trhová smlouva zakládá účinky obligační, věcněprávní, účinky nastávající teprve jejím plněním; splněním jest platnost trhové smlouvy — není-li opačného ujednání — podmíněna jen v případě, že splnění jest přímo nemožné (§ 878 obč. zák.).

Proto dostačí, když se v té příčině poukáže na důvody rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. října 1936 č. j. R I 1230/36-1.

Citované rozhodnutí Nejvyššího soudu nebylo publikováno v úřední sbírce rozhodnutí.

Autoři článků v tomto čísle:

Okresní soudce v Jemnici na Mor. Miloš Valvoda, vrchní rada u N. S. v Brně Dr. František Poláček, sekretář N. S. v Brně Dr. František Bauer, soudní rada v Chrudimi Dr. Jaroslav Zettl, koncip. finanční prokuratury v Praze Dr. Jaroslav Málek, adv. úředník v Poličce Jaroslav Haup t.